

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Juanita Olariaga Esturo

*Amorebieta-
Etxano, Bizkaia
(1928-2016)*

Aurkibidea

Biografia

Berna auzoko Txosna baserriko alaba. Gurasoak ere auzo berekoak zituen, aita galdara-fabrikako behargina. 13 urtera arte Bernagoitiko eskolan ibili ostean, 16 urte gaz bere aitaren jaiotetxera joan zen neskame lanetan, lehengusinak hazi eta etxeko beharretan aritzeko; 16 urte bertan egon ostean, 29 urte gaz San Antonio auzoko Kimerara ezkondu zen Juan Gerediagagaz. 2 seme izan zituen. Bizi guztian zehar, batean zein bestean behar eta behar ibili izan zen; bizimodu hori ardatz hartuta aritu ginen bi orduz lehengo kontuez eta bizipenez berbetan. 2012ko elkarrizketan, elkarrizketatzaile bat bere senitartekoa da. [Durango 1936](#) Elkartekoek ere egin zioten elkarrizketa 2013an, gerra garaiko kontuak jasotzeko.

Zintak

AMO-132

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Esturo, Idoia - Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2012-07-11
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Goiria Mendiolea, Nerea

AMO-133

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Esturo, Idoia - Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2012-07-11
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

AMO-185

- **Proiektua:** Durango 1936
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elkartea, Durango 1936

- **Data:** 2013-09-13
- **Iraupena:** 8 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elkartea, Durango 1936
- **Emalea:** Elkartea, Durango 1936

Pasarteak

1. Baserriko beharreen umetatik

- **Erref:** AMO-132/002
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:04:17. **Bukatu:** 00:05:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Baserrian jaio zenez, umetatik hasi behar izan zen beharreen: belarra batu, taloa egin, etxekoandre lanak egin... Domeketan jateko bereziagoa jaten zuten. Hala ere, sekula ez zuten goserik izan.

2. Astoz eta estraperloan errotara

- **Erref:** AMO-132/003
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:05:40. **Bukatu:** 00:07:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Oromiñoko (Iurreta) Erdikoerrotara joaten ziren irin bila. Orduan irina ere estraperloan ekarri behar izaten zuten, txerria hiltzen zutenean egiten zuten moduan. Astoz ibili behar izaten ziren eta ez zuten bide egokirik. Ezkontzerakoan ez zuela lehen beste behar egingo esan zien, baina ez zen horrela izan.

3. Eskolara eta arrosariora Bernagoitira

- **Erref:** AMO-132/005
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:08:10. **Bukatu:** 00:09:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak

Laburpena:

Bernagoitiko eskolara joan zen, baina 13 urtegaz utzi behar izan zuen. Bernagoitira bide luzea zuten eta amarekin erdibidean batzen ziren bazkaria hartzeko. *Hijas de Mar* koak ziren eta domeketan Bernagoitiko arrosariora joaten ziren. Arrosarioko anekdota bat kontatzen du.

4. Arratiara bizikletaz; zahagia

- **Erref:** AMO-132/006
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:09:42. **Bukatu:** 00:10:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Auzokoa eta bera Zeanuriko Ipiñaburura bizikletaz joaten ziren lantzean behin. Beraien etxepean taberna zegoen eta ardoa zahagietan izaten zuten.

5. 16 urtegaz umezain; San Antonioko erromeria

- **Erref:** AMO-132/007
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:10:54. **Bukatu:** 00:12:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Neskameak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Amamaren etxera joan zen neskame 16 urte zituela eta lehengusinak berak hazi zituen. Domeketak auzokoarengan joaten zen orraztera. Gero, San Antonioko bolalekura joaten ziren Mariano soinularia egoten baitzen han; bertan ezagutu zuen mutil-laguna.

6. Mutilak tabernan eta neskak bakarrik etxera

- **Erref:** AMO-132/008
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:12:10. **Bukatu:** 00:14:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

<p>Erromeria egunetan gizonak askotan tabernan egoten ziren eta mutil-laguna ikusi barik joaten ziren etxera neskak. Durangoko San Antonioetan ere etxera bakarrik bueltatutakoa da. Tabernan askok jarrera lotsabakoa izaten zuten.</p>

7. Goldaketan, gari-jotea...

- **Erref:** AMO-132/014
- **Iraupena:** 0:01:21. **Hasi:** 00:20:25. **Bukatu:** 00:21:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak
- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

<p>Goldaketan zelan egiten zuten azaltzen du. Ostean area eta narra pasatzen zen. Gari eta arto asko ereiten zen.</p>

8. Garitik irina lortu arteko prozesua

- **Erref:** AMO-132/016
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:21:56. **Bukatu:** 00:23:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Garia jotzeko eta garbitzeko makinarekin baserriz baserri ibiltzen ziren gizon batzuk. Gero irina egiteko errotara joaten ziren. Taloak, pamitxak.. egiten zituzten.

9. Pamitxa

- **Erref:** AMO-132/017
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:23:50. **Bukatu:** 00:25:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:

Pamitxa zelan egiten zen azaltzen du: taloa bezala baina aputz-aputz eginda. Legamia (lebadura) erosi egiten zuten.

10. Atxurlariaren okindegia

- **Erref:** AMO-132/019
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:25:48. **Bukatu:** 00:26:59
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Garia ehotzera Atxurlariarenera joaten ziren. Handik ogia ekartzen zuten.

11. Tranbia eta galdara-fabrika

- **Erref:** AMO-132/021
- **Iraupena:** 0:02:24. **Hasi:** 00:30:45. **Bukatu:** 00:33:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak

Laburpena:

Auzoan tranbia ere izan zuten. Baina bere amak-eta sarritan, Zornotzara

joateko tranbia Bernan hartu beharrean, Eubaraino oinez joaten ziren merkeago zelako. Aitak galdara-lantegian egiten zuen lan, kobrezko galdarak egiten ziren. Bere aitaren aita ere galdara-farikan ibili zen beharrean. Hango lanak azaltzen ditu.

12. Berorika abade eta medikuei

- **Erref:** AMO-132/023
- **Iraupena:** 0:00:51. **Hasi:** 00:35:20. **Bukatu:** 00:36:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Tratamenduak
- Euskara » Tratamenduak » Berorika

Laburpena:

Abadeari eta medikuari elkarrizketa garaian oraindik ere 'berori' egiten diote berba. Gertukoekin ez du hika erabili.

13. Lau azunbreko esne-kantinak

- **Erref:** AMO-132/027
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:50:30. **Bukatu:** 00:51:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroztera

Laburpena:

Esne-saltzailearentzat lau bat azunbreko kantinak prestatzen zituzten. Azunbre batek bi litro ditu.

14. "Primera sin tocar"ean aritzeagatik abadearen zigorra

- **Erref:** AMO-132/033
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:54:43. **Bukatu:** 00:56:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

Behin abadeak zigortu egin zituen "Primera sin tocar" jolasean aritu zirelako mutilekin batera. Eskolan, ostera, ez zituzten zigortzen. Bernagoitiko eskolan neskak eta mutilak batera egon ziren. Maistra erdalduna izan zuten. Eskolako materialak aipatzen ditu: lapitza, arbela...

15. San Juan bezperako erritua

- **Erref:** AMO-133/002
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:02:16. **Bukatu:** 00:04:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu
- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:

Tergalezko arropak eta zapatila zuriak jantzen zituzten dotore ibiltzeko. Santi Kurutzera joaten ziren meza entzun eta erromeriara. San Juan bezperako erritua zela egiten duen kontatzen du. Sahatsa, ereinotza eta erramuarekin egiten du gurutzea eta soroan ipini.

16. San Juan bezperako lizarra eta loreak

- **Erref:** AMO-133/005
- **Iraupena:** 0:02:23. **Hasi:** 00:07:28. **Bukatu:** 00:09:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:

San Juanetan lizarra eta loreak ipintzen zituen atean. Landareak lehortu eta hurrengo urtean sutan erretzen zituzten.

17. Txikoria ateratzea

- **Erref:** AMO-133/010
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:19:20. **Bukatu:** 00:21:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa

Laburpena:

Txikoria ateratzen zuten lehen. Prozesuaren azalpena ematen du. Lantegira eramaten zuten gero. Bukatutakoan, bakailaua erreta jaten zuten.

18. Zaintiratuak sendatzeko konjuroa

- **Erref:** AMO-133/012
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:26:24. **Bukatu:** 00:27:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Bere ahizpak, senarraren izeba bati ikasita, konjuroa egin izan du zaintiratuak sendatzeko.

19. Asuna sendabide

- **Erref:** AMO-133/014
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:29:08. **Bukatu:** 00:29:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak

Laburpena:

Katarroarentzat asunekin lepoa igurzten zuten. Odola mehetzeko erabiltzen zen asuna.

20. Izeba bat emagin

- **Erref:** AMO-133/015
- **Iraupena:** 0:03:20. **Hasi:** 00:29:55. **Bukatu:** 00:33:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:

Bere izeba bat emagin ibiltzen zen. Zelauna (karena) ezin aterata geratu zen bera.

21. Bularra ematea

- **Erref:** AMO-133/016
- **Iraupena:** 0:01:05. **Hasi:** 00:33:15. **Bukatu:** 00:34:20
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:

Gazteenari hiru urtez eman zion bularra. Sorora harria eramaten zioten, bularra eman ziezaion txikiari.

22. Gerrarengatik ihesi Berangora eta aita kartzelara

- **Erref:** AMO-133/017
- **Iraupena:** 0:03:29. **Hasi:** 00:34:20. **Bukatu:** 00:37:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Berangora joan ziren gerra hasi zenean. Aterpetxeak eraikitzen zituzten, bonbardaketetarako. Aitaren anai bat desargertu zen gerran. Aita kartzelan izan zuten bolada batez, gerra garaian. Tximeleta beltzak zorte txarra ematen duela kontatzen du.

23. Umetako zigarroak

- **Erref:** AMO-133/019
- **Iraupena:** 0:01:38. **Hasi:** 00:41:28. **Bukatu:** 00:43:06
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Bizioak

Laburpena:

Neskatila zirenean, kapatxa, artoaren azala, eta arto bizarra erretzen zituzten; egunkaritan batuta ere bai.

24. Amak auzoko bi ume hazi zituen

- **Erref:** AMO-133/022
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:47:02. **Bukatu:** 00:49:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Haurrak zaindu eta hezi

Laburpena:

Hiru ahizpa izan ziren; neba zaharrena hil egin zen. Amak, umea hil zitzaionean, beste bi hazi zituen.

25. Sorginak kateekin

- **Erref:** AMO-133/025
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:50:26. **Bukatu:** 00:51:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Sorginak kateekin ibiltzen zirela esaten zioten, baina ez dela sinestu behar. Ama birjina agertzen omen zitzaien batzuei.

26. "Ipuin, ipuin, delamanera" kanta

- **Erref:** AMO-133/027
- **Iraupena:** 0:00:30. **Hasi:** 00:52:41. **Bukatu:** 00:53:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:

"Ipuin, ipuin, delamanera" kanta abesten du.

27. "Urtebarri barri" kanta

- **Erref:** AMO-133/028

- **Iraupena:** 0:00:19. **Hasi:** 00:53:11. **Bukatu:** 00:53:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Gabon kantak

Laburpena:

"Urtebarri barri" kanta abesten du.

28. "Erregen erregen kimeletañe" kanta

- **Erref:** AMO-133/029
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:53:30. **Bukatu:** 00:54:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Gabon kantak

Laburpena:

"Erregen erregen kimeletañe" kanta abesten du, luze.

29. "Abendu santua da ta" kanta

- **Erref:** AMO-133/031
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:54:59. **Bukatu:** 00:56:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Gabon kantak

Laburpena:

"Abendu santua da ta" abesten du, luze.

30. "Eguen zuri" kanta

- **Erref:** AMO-133/032
- **Iraupena:** 0:00:46. **Hasi:** 00:56:28. **Bukatu:** 00:57:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bertsoak

Laburpena:

"Eguen zuri" abesten du.

31. "San Juan bagillian" kanta

- **Erref:** AMO-133/033
- **Iraupena:** 0:00:42. **Hasi:** 00:57:14. **Bukatu:** 00:57:56
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:

"San Juan bagillian" kanta abesten du.

32. "Arre arre mandoko" kanta

- **Erref:** AMO-133/035
- **Iraupena:** 0:00:35. **Hasi:** 00:58:11. **Bukatu:** 00:58:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Katak » Ume katak

Laburpena:

"Arre arre mandoko" kanta abesten du.

33. Martxoaren 31ko bonbardaketa Bernatik

- **Erref:** AMO-185/001
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:00:00. **Bukatu:** 00:00:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:**34. Gizonaren anaia desagertuta**

- **Erref:** AMO-185/002
- **Iraupena:** 0:00:56. **Hasi:** 00:00:50. **Bukatu:** 00:01:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:**35. Bernatik Berangora**

- **Erref:** AMO-185/003
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:01:46. **Bukatu:** 00:03:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

Laburpena:**36. Berangotik bueltan aita kartzelara**

- **Erref:** AMO-185/004
- **Iraupena:** 0:01:44. **Hasi:** 00:03:32. **Bukatu:** 00:05:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:**37. Jose Olariaga Alzola gerran desagertua**

- **Erref:** AMO-185/005
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:05:16. **Bukatu:** 00:06:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:**Transkripzioa**

- Beste anaixa bat be hil jakien horrerri gerran, nire aitteri.
- Zure osaba bat?
- Nire osaba bat.
- Ta izena-ta badakizu?
- Bai, Joxe izena.
- Jose Olariaga?
- Gure [Edurnen] aittebitxi.
- Jose Olariaga?
- Jose Olariaga.
- Eta bigarrena ez dozu jakingo.
- Alzola.
- Eta nun hil zan edo?
- Ba ez dakigu nun hil zan. Esaten oskun, bialtzen otsien kartie. Nik han entzun eitten naben, nun-nun ikusi dabiela bixirik. Ta, ba, han preguntez-ta, juen-ta be ein zien, baia ez zan agertu.
- Ez zan agertu.
- Beren antzekon bat edo. Ez zan agertu. Baia esan eitten otsien, e!
- Baiña idearik be ez dekozu Gipuzkoan izen bazan edo...?
- Ez, ez Gipuzkoan ez, e! Bilboti eruen ein abien, makalik, zeozer heridute. Hamen Bilboti. Ta gero, ba, han ikusi abiela, hor ikusi abiela, baia ez abien ikusi. Ez zan agertu, e. Ez, ez.
- Ez zan agertu barriro?
- Gero ez zan barriro agertu, ez.

38. Francisca Arregi kartzelara

- **Erref:** AMO-185/006
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:06:17. **Bukatu:** 00:07:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com